

درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان

(جنین شناسی: آموزش و آزمون)

تالیف و گردآوری

دکتر بهرام قاضی جهانی

روشنک قطبی

با همکاری

دکتر شهرزاد انصاری

نظارت

دکتر ملک منصور اقصی

شرکت گلبان نشر

درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان

(جنین شناسی: آموزش و آزمون)

تالیف و گردآوری: دکتر بهرام قاضی جهانی - روشنگ قطبی

با همکاری: دکتر شهرزاد انصاری

نظارت: دکتر ملک منصور اقصی

ناشر: درسنامه جامع آزمون محور مامایی گلبان (جنین شناسی)

ناشر: شرکت گلبان نشر

ویرایش: ویرایش و صفحه آرایی: رقیه تفلیسی

طراحی: طرح و طرح روی جلد: حسن روشنایی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: طیف نگار

شمارگان: ۱۲۰۰ نسخه

نوبت چاپ: یکم، ۱۳۹۶

قیمت: ۳۹۰۰۰ تومان

شابک (دوره): ۹۷۸-۹۶۲-۱۵۰۰-۰۲

شابک (جلد دوم): ۹۷۸-۹۶۲-۱۵۰۰-۰۳

The ways which you can connect to :

golban
medical publications

www.golbanpub.com

follow us with: **golbanpub**

سرشناسه	: قاضی جهانی، بهرام، ۱۳۴۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: جنین‌شناسی: آموزش و آزمون/ تالیف و گردآورنده: بهرام قاضی جهانی، روشنگ قطبی، با همکاری شهرزاد انصاری؛ نظارت ملک‌منصور اقصی.
مشخصات نشر	: تهران: گلپایان‌نشر، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۲۰۸ ص: مصور، جدول، نمودار؛ ۲۲×۲۹ م.م.
فروست	: درسنامه جامع آزمون‌محور مامایی گلپایان؛ [ج. ۲].
شابک	: 978-964-150-300-2 دوره؛ 978-964-150-302-6؛ 978-964-150-300-0؛ ۳۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: عنوان دیگر: درسنامه جامع آزمون‌محور مامایی گلپایان (جنین‌شناسی).
عنوان دیگر	: درسنامه جامع آزمون‌محور مامایی گلپایان (جنین‌شناسی).
موضوع	: مامایی -- دستنامه‌ها
موضوع	: Midwifery -- Handbooks, manuals, etc
موضوع	: رویان‌شناسی انسانی
موضوع	: Embryology, Human
موضوع	: مامایی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها
موضوع	: Midwifery -- Examinations, questions, etc
موضوع	: رویان‌شناسی انسانی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها
موضوع	: Embryology, Human -- Examinations, questions, etc
شناسه افزوده	: قطبی، روشنگ، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	: انصاری، شهرزاد
شناسه افزوده	: اقصی، ملک‌منصور
شناسه افزوده	: درسنامه جامع آزمون‌محور مامایی گلپایان؛ [ج. ۲].
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶ ج. ۲؛ ۴۲۴۲/ق؛ RG۵۳۱
رده بندی دیویی	: ۶۱۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۸۵۹۹۹۳

رسم بر این است که مراکز و مجامع آموزشی کتاب یا کتاب‌هایی را به‌عنوان رفرنس به دانشجویان معرفی می‌کنند. کمتر پیش می‌آید که فصل یا فصولی را از کتاب‌های مختلف پیشنهاد کنند. وقتی چنین وضعیتی رخ دهد دانشجوی مجبور می‌شود که کتاب‌های متعددی را به‌خاطر یک یا چند فصل آن‌ها تهیه کند. در چنین حالتی است که فراهم کردن کتاب واحدی که فصول پیشنهادشده را دربردارد ضروری می‌نماید. کاری که دکتر قاضی‌جهانی و همکارانشان انجام داده‌اند همین است.

این کتاب مشتمل بر فصولی است که مراجع آموزشی جهت دانشجویان مامایی اعلام کرده‌اند. اگر قرار باشد که این فصل‌ها به شکل بازنویسی و بسیار خلاصه نوشته شوند این خطر هست که نکته‌ای از قلم بیفتد که اتفاقاً همان نکته موضوع سؤال امتحانات باشد. لذا بهترین روش این است که فصل مربوطه با دقت کامل از کتاب اصلی استخراج شده و در کتاب مربوطه جای گیرد.

اتفاقی که در این کتاب افتاده همین است، کتاب‌های اصلی که فصول مختلف از آن جهت دانشجویان انتخاب شده همگی توسط دکتر قاضی‌جهانی و همکارانشان قبلاً ترجمه شده است، لذا یک‌پارچگی در ترجمه فصل‌های مختلف از کتاب‌های مختلف وجود دارد.

به این ترتیب دانشجویان مامایی مجبور نیستند که چندین کتاب حجیم را دور و بر خود جمع کنند، بلکه با یک کتاب، که همین کتاب باشد، نیازشان در طی دوره تحصیلی برآورده می‌شود. این کمک بزرگی به دانشجویان است که حاصل زحمت گروهی از مترجمین است. من تردید ندارم با وجود این کتاب کار دانشجویان بسیار سهل‌تر و آموزنده‌تر خواهد شد.

در سالهای اخیر با توجه به نیاز دانشجویان و به‌ویژه دانش‌پژوهانی که پس از اتمام دوره کارشناسی مامایی به دنبال شرکت در آزمونهای گزینش کارشناسی ارشد مامایی هستند، کتابهای متعددی چاپ و منتشر شده‌اند. در دید کلی، این کتابها را می‌توان به سه دسته «درسنامه‌ها»، «مجموعه‌های سؤالات» و «کتابهای تلفیقی درسنامه و سؤالات» تقسیم‌بندی کرد.

در اکثر درسنامه‌ها تلاش شده است تمام مباحث مورد نیاز آزمونهای مامایی، شامل بارداری و زایمان، بیماریهای داخلی - جراحی، بیماریهای زنان، بیماریهای نوزادان، رشد و تکامل، جنین‌شناسی، بهداشت، مراقبتها و زبان انگلیسی پوشش داده شوند. اکثر قریب به اتفاق همکارانی که اقدام به گردآوری این مجموعه‌ها کرده‌اند، خود مترجم کتابهای مرجعی که مورد استفاده ایشان قرار گرفته، نبوده‌اند. حال یا به‌حدی توان ترجمه و خلاصه‌سازی همزمان داشته‌اند که مسأله‌ما از کتب مرجع انگلیسی اقدام به گردآوری مطالب کرده‌اند، که کاری بسیار دشوار و طاقت‌فرساست، و یا کتب ترجمه‌شده به زبان فارسی را مبنای کار خود قرار داده‌اند که ظاهراً در اکثر موارد نیز چنین بوده است. با توجه به خطاهای اجتناب‌ناپذیری که در متون ترجمه‌شده توسط مترجمانی چون من وجود دارند، نتیجه استفاده از منابع فارسی، علاوه بر مسایل حقوقی و اخلاقی، کاملاً مشخص است.

نکته دیگر اینکه، با توجه به تغییرات سریع دانش پزشکی و مامایی و ویراستهای جدید کتب که گاه هر دو سال یک بار منتشر می‌شوند، به‌روز نگه داشتن این گونه کتابهای گردآوری‌شده کاری بسیار دشوار است و با توجه به مسایل نشر در کشورمان اعم از هزینه‌ها و تراژد کتب و نیز دشوار بودن بازنگری مداوم، در اکثر موارد مطالب این کتابها به‌روز نیستند و گاه حتی به دو یا سه و یا بیشتر سال قبل برمی‌گردند. یکی دیگر از مسایل مشکل‌ساز، زمان چاپ و نشر ویراستهای جدید کتابهای مرجع انگلیسی است که در اکثر موارد تناسبی با هم ندارد. با توجه به غیرهمزمان بودن نوبتهای چاپ کتب مرجع، هماهنگ‌سازی و به‌روز نگه داشتن این گونه درسنامه‌ها بیش از پیش دشوارتر می‌شود و سازوکار فنی و علمی پیچیده‌ای می‌طلبد که در اکثر کتابهای چاپ‌شده توجهی به آن نشده است.

با نگاهی اجمالی به کتابهای موجود، می‌توان دریافت که حجم قابل توجهی از مطالب آنها مربوط به ویراستهای قبلی کتب مرجع است که گاه در تناقض آشکار با یافته‌های علمی جدید قرار دارند. با توجه به اینکه امروزه در تمام کتابهای مرجع معتبر از رویکرد «طب مبتنی بر شواهد» استفاده می‌شود، رویندگان با دسترسی سریع به شواهد پر قدرت جدید، در هر ویراست تغییرات زیادی در مطالب قبلی اعمال می‌کنند. همین مسأله باعث چاپ و نشر پیش از موعد ویراست جدید کتاب می‌شود. به عنوان مثال، در آخرین ویراست «جنین‌شناسی لانگمن» (۲۰۱۵)، که بسیار سریع و با فاصله ۲ سال از ویراست قبلی به چاپ رسید، شاهد تغییرات شگرفی در تقسیم‌بندی عضلات و نحوه منشأگیری آنها هستیم و همین مسأله باعث افزوده شدن یک فصل به کتاب شده است. در همان کتاب، یک فصل مستقل نیز برای فیبروئیدهای رحم اختصاص داده شده است. از طرف دیگر، هر ساله تغییراتی نیز در منابع اعلام‌شده از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ایجاد می‌شوند که بازنگری درسنامه‌ها را الزامی می‌سازند. به عنوان مثال، در آخرین دفترچه راهنمای آزمون کارشناسی ارشد، چهار فصل از کتاب مامایی مایلز به مجموعه منابع افزوده شده‌اند که باید در تدوین درسنامه‌ها در نظر گرفته شود.

با تمام این اوصاف، می‌توان به این نتیجه رسید که روند پایش و به‌روزرسانی مطالب درسنامه، باید روندی مستمر و بی‌وقفه باشد و هر سال یک بار و یا حتی شاید با فواصل کمتر صورت گیرد تا خوانندگان مطمئن باشند که به جدیدترین یافته‌ها دسترسی یافته و از آخرین تغییرات مطلع شده‌اند.

و اما در مورد مجموعه‌های سؤالات، در اکثر مجموعه‌های سؤالات، بیش از همه بر تستهای آزمونهای کارشناسی ارشد ادوار گذشته (مثلاً ۱۰ یا ۲۰ سال گذشته) تأکید می‌شود و با ذکر پاسخ تشریحی آنها، تلاش می‌گردد خواننده با تستهای مطرح شده در آزمونها آشنا شود. کلیت این کار دست است و ما هم چنین کرده‌ایم، اما سؤالی که پیش می‌آید این است که آیا با توجه به مسایل پیش‌گفته، تستی که در سال ۱۳۸۰ و با توجه به منابع آن سال مطرح شده است، هنوز هم موضوعیت و مناسبت دارد؟ پاسخ کاملاً مشخص است: گاهی بله و گاهی خیر. متأسفانه در اکثر کتابهای تست توجهی به این موضوع نشده و گزینه‌های ادوار قبل که گاهی به ۲۰-۱۰ سال قبل مربوط می‌شوند، به همان شکل و بدون تغییر، آورده شده‌اند. بدیهی است سؤالاتی که امروزه یک یا چند گزینه آنها با یافته‌های جدید مطابقت ندارند یا باید کنار گذاشته شوند و یا با اعمال تغییرات مناسب مطرح گردند. ما در این درسنامه هر دو رویکرد اخیر را برگزیده‌ایم؛ در مواردی که کلیت سؤال با توجه به مطالب جدید موضوعیت ندارد کل سؤال را حذف کرده‌ایم و در مواردی که با تغییر و تعدیل برخی از گزینه‌ها امکان مطابقت دادن سؤال با دانش جدید وجود دارد سؤال مذکور را با اندکی تعدیل آورده‌ایم.

البته باید قبل از این همه پیشنهاد و انتقاد، مهمترین نکته را ذکر می‌کردم. مهمترین نکته اینکه، هیچ مجموعه و درسنامه‌ای (حتی درسنامه ما) نمی‌تواند جای مطالعه متن کامل کتب مرجع را بگیرد و کسانی بیشترین استفاده را از این درسنامه خواهند برد که قبلاً متن کامل کتب مرجع را مطالعه کرده‌اند و اکنون در پی جمع‌بندی مطالب هستند. با وجود این، امیدوارم این درسنامه برای افرادی نیز که از وقت کافی برای مطالعه متن کامل کتب مرجع برخوردار نیستند، مفید باشد.

توصیه می‌کنم بعد از مطالعه هر قسمت یا فصل از کتاب آموزش، مبحث مربوطه را در کتاب آزمون نیز مطالعه کنید تا ضمن آشنایی با تستهای مربوط به هر قسمت یا فصل، دانش و آموخته‌های خود را محک بزنید و در صورت نیاز، به مطالعه مجدد مطالب بپردازید. نکات مهم آخر هر فصل صرفاً برای مرور مطالب مهم سودمند هستند و توصیه می‌کنم تنها به یادگیری آنها بسنده نکنید.

بهرام قاضی‌جهانی

فهرست

فصل ۱: گامتوژنز: تبدیل سلولهای زایا به گامتهای مذکر و مؤنث.....	۱۵
فصل ۲: اولین هفتهٔ تکامل: تخمک‌گذاری تا لانه‌گزینی.....	۲۷
فصل ۳: دومین هفتهٔ تکامل: دیسک زایای دولایه‌ای.....	۳۵
فصل ۴: سومین هفتهٔ تکامل: دیسک زایای سه‌لایه‌ای.....	۴۱
فصل ۵: هفتهٔ سوم تا هشتم: دورهٔ رویانی.....	۴۷
فصل ۶: لولئ، وارش اولیه و حفره‌های بدن.....	۵۷
فصل ۷: از ۹هـ سوم تا هنگام تولد: جنین و جفت.....	۶۳
فصل ۸: ناهنجاریهای مادرزاد، و تشخیص قبل از تولد.....	۷۵
فصل ۹: اسکلت محوری.....	۸۳
فصل ۱۰: دستگاه عضلانی.....	۸۹
فصل ۱۱: اندامها.....	۹۳
فصل ۱۲: دستگاه قلبی - عروقی.....	۹۷
فصل ۱۳: دستگاه تنفس.....	۱۱۹
فصل ۱۴: دستگاه گوارش.....	۱۲۵
فصل ۱۵: دستگاه ادراری - تناسلی.....	۱۳۹
فصل ۱۶: سر و گردن.....	۱۵۷
فصل ۱۷: دستگاه عصبی مرکزی.....	۱۷۳
فصل ۱۸: گوش.....	۱۹۱
فصل ۱۹: چشم.....	۱۹۷
فصل ۲۰: دستگاه پوششی.....	۲۰۱
پاسخنامه.....	۲۰۵